



STORTINGET

Representantforslag 121 S

(2025–2026)

fra stortingsrepresentantene Lill Harriet Sandaune, Line Marlene Haugen,
Joakim Myklebost Tangen og Simen Velle

Dokument 8:121 S (2025–2026)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lill Harriet Sandaune, Line Marlene Haugen, Joakim Myklebost Tangen og Simen Velle om nasjonale regler mot sikkerhetstrusler ved forskningsinstitusjonene

Til Stortinget

Bakgrunn

Nasjonal trusselvurdering (NTV) fra PST er et viktig verktøy. I innledningen i den nasjonale trusselvurderingen for 2026 står det at:

«Ved å kartlegge og vurdere verdiene sine systematisk får virksomheten et godt utgangspunkt for å vurdere hvilke trusler og sårbarheter som er relevante, og hvordan de kan påvirke verdiene. NTV beskriver et utvalg trusselaktører som kan være aktuelle. Den kan derfor brukes som grunnlag og beslutningsstøtte i trusselvurderingen. I tillegg må virksomheten ta høyde for andre trusler som kan påvirke den, som kriminalitet og andre typer uønskede hendelser.»

Forslagsstillerne merker seg spesielt den klare advarselen mot forskningssamarbeid i årets NTV:

«Forskningssamarbeid kan øke handlingsrommet til kinesiske cyberaktører

Kina utnytter forsknings- og utviklingssamarbeid systematisk som et virkemiddel for å bygge militær kapasitet og styrke sikkerhets- og etterretningstjenestene sine. Kinesisk lovgivning krever at alle programvaresårbarheter som avdekkes av kinesiske forskere, skal rapporteres til kinesiske myndigheter senest innen to dager etter at de avdekkes. Slike sårbarheter er et sen-

tralt verktøy i kinesiske cyberoperasjoner, også mot Norge. Norsk-kinesisk forskningssamarbeid som innebærer avdekking av programvaresårbarheter, kan derfor utgjøre en nasjonal sikkerhetstrussel. Vi forventer at sårbarheter som avdekkes gjennom forskningssamarbeid, blir tilgjengeliggjort for kinesisk etterretning og kan utnyttes i fremtidige cyberoperasjoner.»

Norges universiteter, høyskoler og andre forskningsinstitusjoner er samfunnsaktører som i høyeste grad bør ta advarslene i Nasjonal trusselvurdering på alvor. Frie akademiske institusjoner er en styrke, men de må beskyttes. Forslagsstillerne mener det er på tide at Nasjonal trusselvurdering følges tydelig opp. Det må nå innføres klare, statlige regler for å beskytte den nasjonale sikkerheten i Norge.

Forslagsstillerne vil også vise til det nylig publiserte Kunnskapsgrunnlaget for vurdering av sensitive teknologier (KVAST). Sensitive teknologier er der definert som teknologier som ved tilegnelse fra uønskede aktører vil kunne påvirke norske sikkerhetsinteresser og teknologisk konkurranseevne negativt. KVAST-prosjektet er en oversikt over sensitive teknologier for norske forhold, der utgangspunktet er EUs liste over kritiske teknologier. Denne listen må vektlegges sterkt ved rekruttering av forskere og inntak av utenlandske studenter til norske utdannings- og forskningsinstitusjoner.

Verden er ikke den samme som for ti eller 20 år siden. Russlands brutale angrepskrig mot Ukraina har vist at autoritære regimer ikke nøler med å bruke alle midler for å oppnå sine mål. Kina er en nådeløs og dominerende aktør som driver systematisk etterretning og teknologi-tyveri i global skala.

I NTV fremheves det at forskningsmiljøer vil være utsatt:

«Målet er å styrke egen evne til å utvikle og produ-

sere slike produkter. For eksempel kan land som Kina eller Iran forsøke å tilegne seg teknologi fra norske forsknings- og utviklingsmiljøer ved å skaffe seg tilgang til forskningsfasiliteter og fagmiljøer i Norge.

Vi forventer at trusselaktører vil forsøke å utnytte mulighetsrom tilknyttet blant annet gjesteforelesningsordninger og tilganger til spesialisert forskningsinfrastruktur til å utføre aktivitet utover det som er avtalt.»

Videre står det blant annet at:

«Trusselaktører misbruker også data og informasjon delt i internasjonale forskningssamarbeid. At informasjonen skal utnyttes militært, er ikke nødvendigvis kjent for forskerne som deltar. Forskere ved norske institusjoner kan dermed være utsatt uten å vite det.»

Det har vært flere konkrete tilfeller av sikkerhetsbrudd ved norske universiteter de siste årene. Noen eksempler:

- I 2023 ble en russisk gjesteforsker ved Universitetet i Tromsø siktet for grov etterretningsskade. Han ble knyttet til den militære russiske etterretningstjenesten GRU, men utga seg for å være brasiliansk statsborger. Han ble utvist i 2024.
- I 2022 fikk en kinesisk doktorgradskandidat tilknyttet det kinesiske forsvarsuniversitetet National University of Defense Technology (NUDT) tilgang til konfidensielle Equinor-data hos NTNU. Kandidaten ble veiledet av professor Junqiang Song ved NUDT, som er en kinesisk generalmajor. Tom Røseth (forsker ved Forsvarets høyskole) kalte det et «gigantisk rødt flagg» og understreket behovet for bedre rutiner ved NTNU.

Både PST og Etterretningstjenesten har i mange år advart mot store etterretningstrusler mot Norge. PST har blant annet også advart om at utenlandske etterretningstjenester tilbyr forskere med spisskompetanse lukrative økonomiske avtaler for å fiske etter sensitiv informasjon, kunnskap og teknologi. Antallet utenlandske forskere og studenter som havner i norske myndigheters søkelys, har økt kraftig de seneste årene. Det handler både om spionasje og ulovlig kunnskapsoverføring til andre land. Spionasje og sikkerhetstrusler vil fortsette så lenge det ikke settes inn kraftfulle tiltak.

Forslagsstillerne mener det utvises en urovekkende naivitet og handlingslammelse overfor den alvorlige etterretningstrusselen fra land som Kina og Iran når man ser at forsknings- og utdanningssamarbeid ikke bare fortsetter, men økes. Regjeringen har bevisst gjennomført en styrking av forskningssamarbeidet med Kina fra 2024.

Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (Nifu) har kartlagt hvilke såkalte risikoland norske forskere samarbeider mest med innenfor forskning på sensitive teknologier. Med risikoland me-

nes de fire landene Etterretningstjenesten har utpekt som ikke-allierte med trusselpotensial: Kina, Iran, Nord-Korea og Russland. Innenfor KI er Kina det landet norske forskere samarbeider mest med. Det gjelder ikke bare blant risikolandene, men også sammenlignet med alle andre land i verden. Forslagsstillerne mener dette viser at sikkerhetstruslene ikke tas alvorlig nok.

I tillegg til den nasjonale sikkerhetstrusselen forskningssamarbeid med risikoland utgjør, er det et ytterligere poeng angående involvering med Kina at de er dypt involvert i Russlands krig mot Ukraina gjennom økonomisk og indirekte militær støtte. Eksporten fra Kina til Russland steg med 69 pst. i de første elleve månedene av 2023 sammenlignet med 2021. Kina har blitt en viktig kilde til varer som Russland har mistet tilgang til på grunn av vestlige sanksjoner. Kina er videre en stor importør av russisk olje og gass, og denne handelen har økt markant etter at vestlige land innførte sanksjoner mot Russland. I realiteten bidrar Norge gjennom sitt forskningssamarbeid med Kina til Russlands krigføring i Ukraina.

Forslagsstillerne vil trekke frem Universitetet i Sørøst-Norge som et universitet med god praksis på sikkerhetsområdet. Der utelukker de nå søkere fra risikoland til alle stillinger som krever sikkerhetsklarering. Det viser at universitetet tar reelle sikkerhetstrusler på alvor og lytter til klare advarsler fra norske sikkerhetsmyndigheter.

Forslagsstillerne vil påpeke at man nå lever i en helt ny sikkerhetspolitisk situasjon. Denne virkeligheten må få konsekvenser for hvordan Norge forholder seg til stater som utgjør en risiko for den nasjonale sikkerheten. Det må på plass nasjonale retningslinjer som utelukker søkere fra risikoland i akademien. Det er grov ansvarsfraskrivelse når regjeringen skyver dette ansvaret over på enkeltinstitusjoner. Nasjonale, forpliktende regler må etableres.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen avslutte forskningssamarbeidet med land som Norge ikke har sikkerhetspolitisk samarbeid med, og som norske sikkerhetstjenester mener kan utgjøre en særlig etterretningstrussel mot Norge.
2. Stortinget ber regjeringen utforme klare regler som utelukker søkere fra risikoland til alle stillinger innen sensitive teknologier, og til stillinger som krever sikkerhetsklarering.
3. Stortinget ber regjeringen utforme klare regler som utelukker studenter fra risikoland fra studier innen sensitive teknologier.

12. februar 2026

Lill Harriet Sandaune

Line Marlene Haugen

Joakim Myklebost Tangen

Simen Velle

